

N:o 60.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag, innefattande ändring i vissa delar af lagen den 5 juni 1909 om förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid; gifven Stockholms slott den 23 februari 1912.

Under åberopande af bilagda i statsrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag, innefattande ändring i vissa delar af lagen den 5 juni 1909 om förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Schotte.

Förslag

till

Lag,

innefattande ändring i vissa delar af lagen den 5 juni 1909 om förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid.

Häri genom förordnas, att rubriken till lagen den 5 juni 1909 om förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid äfvensom 1 och 2 §§ i samma lag skola erhålla följande ändrade lydelse:

Lag om förbud mot handels idkande under vissa tider af dygnet.

1 §.

Därest inom stad, köping eller municipalsamhälle yppas behof af förbud mot att handelsbod å söckendag hålles till salu öppen utöfver viss tid, må sådant förbud meddelas i enlighet med hvad nedan sägs.

Varder dylikt förbud för viss ort meddeladt, må ock förbud i enahanda ordning meddelas mot att handelsbod å sön- och helgdagar hålles till salu öppen under sådan tid, som enligt 7 kap. 3 § strafflagen ej är att hänföra till sabbatstid.

2 §.

Förbud, hvarom i 1 § första stycket förmäles, skall angifva viss tid, då bod må öppnas, ej före klockan sju förmiddagen, och viss tid, då bod skall stängas, ej senare än klockan åtta eftermiddagen. Dock må för bod, där handel idkas allenast med lifsförnödenheter, tiden för öppnandet sättas till klockan sex förmiddagen samt för sådan bod eller bod, där hufvudsakligen tobak eller hvad däraf är förfärdigadt eller tid-

ningar hållas till salu, stängningstiden sättas till klockan nio eftermiddagen. Jämväl må stängningstiden å aftonen före sön- eller helgdag och under två veckor närmast före julaftonen bestämmas till klockan nio eftermiddagen och i fråga om bodar, som i nästföregående punkt omförmälas, till klockan tio eftermiddagen.

Förbud, som i 1 § andra stycket sägs, skall afse hela tiden före klockan sex förmiddagen och efter klockan nio eftermiddagen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1912.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari 1912.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSWÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för civildepartementet anförde chefen för justitiedepartementet statsrådet Sandström i underdånighet:

»I skrifvelse den 29 mars 1910 anhöll Riksdagen, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa undersökning, i hvad mån inom vårt land behöflig söndagshvila utan berättigad anledning åsidosättes, särskildt inom industri, handel och andra närliggande arbetsområden, äfvensom, därest utredningen skulle därtill gifva anledning, för Riksdagen framlägga erforderligt lagförslag i ämnet. Den genom nämnda skrifvelse väckta frågan är för närvarande föremål för utredning. Innan nämnda utredning blifvit slutförd, torde emellertid hinder icke möta att redan

nu vidtaga vissa lagstiftningsåtgärder i syfte att främja söndagshvilan på ett särskildt område, där uppenbara missförhållanden synas vara för handen, nämligen i fråga om butikshandeln. En särskild anledning till att frågan om ändrad lagstiftning på detta område nu upptages till behandling utan samband med frågan om söndagshvilans tillgodoseende på öfriga områden finner jag nämligen ligga i den bristande öfverensstämmelse, som enligt nu gällande bestämmelser förefinnes mellan det sätt, hvarpå nämnda handel är ordnad på söckendagar, å ena, och på sön- och helgdagar, å andra sidan. Butikshandeln å söckendagar regleras af lagen den 5 juni 1909 om förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid. I fråga om sön- och helgdagar finnas inga motsvarande bestämmelser med undantag af det direkta förbud, som 7 kap. 3 § allmänna strafflagen innehåller mot att hålla kramlåda eller annan dylik bod till salu öppen å sön- eller högtidsdag emellan klockan sex om morgonen och klockan nio om aftonen. Någon befogenhet för de kommunala myndigheterna att, såsom med afseende å söckendag kan ske, inskränka butikshandeln till viss tid af dagen, finnes icke. Före och efter den i ofvannämnda lagrum angifna sabbatstiden kan därför butik obehindradt hållas öppen å sön- och högtidsdagar, äfven om förbud utfärdats mot att under söckendag idka handel å motsvarande tid. Och söndagshandeln i sådana bodar, som ej äro att hänföra till »kramlåda eller annan dylik bod», är öfverhufvudtaget ej underkastad andra inskränkningar i förevarande hänseende än den, som följer af strafflagens allmänna förbud mot att å sabbatstid idka sådant arbete, som uppskof tåla kan eller icke sker till egen eller annans nödtorft.

Detta har, enligt hvad jag inhämtat, på flera håll framkallat vissa oegentligheter i fråga om handelsbutikers öppethållande. Sålunda förekommer det i stor utsträckning, att butiker, som på grund af utfärdadt förbud hållas stängda intill klockan tolf på natten emellan lördag och söndag, vid nämnda tid åter öppnas för allmänheten och därpå hållas öppna under flera timmar af natten. Vidare är det ganska vanligt, att butiker, som på hvardagskvällarna måste stängas klockan åtta eller nio, på söndagsaftnarne hållas öppna mellan klockan nio och klockan tolf.

En lagändring i syfte att afhjälpa dessa oegentligheter finner jag så mycket mera af behofvet påkallad, som det är tydligt, att butikspersonalens anspråk på hvila från arbetet nattetid äger sitt berättigande likaväl för sön- och helgdagar som för söckendagar. Särskildt torde härvid böra framhållas, att en stor del af de butiker, som, på sätt ofvan är sagdt, hållas öppna under natten, utgöras af cigarraffärer med kvinnlig betjäning. Af en utaf Stockholms matvaruhandlareförening till Eders

Kungl. Maj:t ingifven skrifvelse framgår, att de af mig omnämnda missförhållandena gjort sig gällande jämväl i fråga om matvaruhandeln.

En lagstiftning rörande butikstängning å sön- och helgdagar kan emellertid tänkas genomförd på två olika sätt. Antingen kan ett för hela riket gällande förbud mot att under viss tid af dagen hålla handelsbod öppen fastställas i lag eller ock kan beslutanderätten i ifrågavarande hänseende öfverlämnas åt kommunerna. I förra fallet skulle de nya bestämmelserna anknyta sig till det stadgande, som i 7 kap. 3 § strafflagen finnes meddeladt angående kramlåda och annan dylik handel, i det senare fallet skulle åter lagen den 5 juni 1909 erhålla utsträckt tillämpning. Vid framläggande af det lagförslag, som låg till grund för sistnämnda lag, uttalade sig föredragande departementschefen mot att dess tillämpning på sådant sätt utsträcktes. Han framhöll därvid, att bestämmelser till inskränkning af handeln på sön- och helgdagar, på grund af deras sammanhang med stadgandet i 7 kap. 3 § strafflagen, icke kunde meddelas i den ordning eller byggas på de grunder, som för lagstiftningen angående inskränkning af handeln å söckendagar ansågos vara de rätta. Enligt min mening kunna dock näppeligen några principiella betänkligheter anses möta mot ett öfverlämnande åt de kommunala myndigheterna af beslutanderätten i förevarande afseende, för såvidt detta endast sker i sådana fall, å hvilka ofvannämnda bestämmelser i allmänna strafflagen sakna all tillämpning, d. v. s. i fråga om handels idkande å sådan tid, som ej enligt nämnda lagrum är att hänföra till sabbatstid. Såsom stöd för en sådan anordning kan i öfrigt anföras, att syftet med den nu ifrågasatta lagstiftningen är väsentligen ett annat än det med 7 kap. 3 § strafflagen afsedda. Under det nämligen sistnämnda stadgande, enligt hvad lagens grunder utvisa, hufvudsakligen har till uppgift att förhindra, att allmän förargelse väckes därigenom att handelsrörelse idkas å sabbatstid, är anledningen därtill att inskränkningar i söndagshandeln nu anses påkallade däremot mera att söka i samma förhållande, som framkallade lagen den 5 juni 1909, eller butikspersonalens behof af nödig arbetshvila. Det synes mig därför, åtminstone såsom en provisorisk anordning, till dess frågan om söndagshvilan i sin helhet vunnit en slutlig lösning, vara lämpligast, att nämnda lags bestämmelser erhålla motsvarande tillämpning beträffande den tid å sön- och helgdagar, som ej är att anse såsom sabbatstid.

Hvad åter angår den handel med lifsmedel och andra nödvändighetsvaror, som med stöd af gällande lagstiftning bedrifves å sabbatstid, torde bestämmelser i syfte att reglera denna handel rätteligen böra meddelas i en annan ordning. I allt fall lära sådana bestämmelser icke kunna

utfärdas utan en mera ingående utredning angående de förhållanden, hvarunder nämnda handel bedrifves, hvilken utredning torde böra ske i samband med den nu pågående undersökningen om söndagshvilans befrämjande på öfriga arbetsområden.

Om de kommunala myndigheterna erhålla den beslutanderätt i fråga om söndagshandeln, som ofvan angifvits, torde man ej behöfva befara, att de skola underlåta att begagna nämnda rätt å alla de platser, där inskränkande bestämmelser äro af nöden. Af en undersökning, som verkstälts af kommerskollegii arbetsstatistiska afdelning rörande den utsträckning, i hvilken lagen den 5 juni 1909 tillämpats, framgår nämligen, att redan vid utgången af år 1910, som var lagens första verksamhetsår, af samtliga svenska städer sammanlagdt 40 eller icke mindre än 43 procent med ett invånareantal af i det närmaste åtta tiondelar af Sveriges hela stadsbefolkning fattat beslut om lagens trädande i tillämpning. Då missförhållandena åtminstone inom de två områden, där de, såsom ofvan berörts, mest gjort sig gällande, eller inom tobaks- och matvaruhandeln äro minst lika framträdande å sön- och helgdagar som å andra dagar, ger den skyndsamhet, med hvilken kommunerna begagnat sig af lagen den 5 juni 1909, anledning att antaga, att de äfven skola bringa den nu ifrågasatta lagstiftningen till tillämpning i alla de fall, då så erfordras. Och någon fara för att de kommunala myndigheterna skola begagna sin beslutanderätt i strid mot konsumenternas berättigade anspråk på att jämväl å sön- och helgdagar erhålla vissa nödvändighetsvaror föreligger tydligen icke, om nämnda myndigheters befogenhet inskränkes till de tider af dagen, som ofvan angifvits.

Enligt de af mig nu angifna grunder har jag låtit inom justitiedepartementet utarbета förslag till ändring i vissa delar af lagen den 5 juni 1909. Då enligt rubrikens nuvarande lydelse lagen är inskränkt att gälla allenast med afseende å söckendagar, har det därvid till en början varit nödvändigt att gifva nämnda rubrik en i någon mån förändrad affattning. På sätt ofvan angifvits, afse de nya bestämmelserna närmast att förekomma den oegentlighet, som ligger däri, att förbud, som meddelats för söckendagar, icke enligt gällande lag kan vinna tillämpning beträffande sön- och helgdagar. Med hänsyn härtill har det stadgande, som i 1 § införts rörande rätt att utfärda förbud jämväl för sön- och helgdagar, fått sådan affattning, att denna rätt gjorts beroende däraf, att förbud för den ort, hvarom fråga är, redan kommit till stånd eller samtidigt meddelas äfven för söckendagar. Att behof skulle yppas att utfärda förbud, gällande endast för sön- och helgdagar, torde också knappast behöfva förutsättas. I lagens 2 § har den bestämmelsen in-

förts, att förbudet skall gälla hela den tid, som ej är att hänföra till sabbatstid, eller tiden före klockan sex förmiddagen och efter klockan nio eftermiddagen i dess helhet. Någon viss öppnings- och stängningstid skulle således icke, såsom i fråga om söckendagar är stadgadt, angifvas i förbud, som utfärdas för sön- och helgdagar. Detta är en naturlig följd däraf, att förbudet endast skulle kunna afse den tid af dagen, som måste innefattas under ett för söckendagar meddeladt förbud. En mindre afvikelse från hvad som gäller om söckendagar innehåller dock förslaget därutinnan, att någon rätt icke medgifvits att för de två veckorna närmast före julaftonen göra det undantag från de eljest gällande reglerna, som omtalas i tredje punkten af lagens 2 §, så att bodar, där handel idkas allenast med lifsförnödenheter eller där hufvudsakligen tobak eller hvad däraf är förfärdigadt eller tidningar hållas till salu, skulle kunna jämväl å sön- och helgdagar hållas öppna mellan klockan nio och tio på aftonen. Något behof att för sön- och helgdagar medgifva ett dylikt undantag torde nämligen näppeligen föreligga.

Då emellertid lagen den 5 juni 1909 är af den beskaffenhet, att den fortsatta handläggningen af den föreliggande frågan ankommer på civildepartementet, hemställer jag, att ärendet måtte för vidare behandling dit öfverlämnas.»

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall.

Ur protokollet:

Hjalmar Nyman.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari
1912.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,

Statsråden: PETERSSON,

SCHOTTE,

BERG,

BERGSTRÖM,

friherre ADELSWÄRD,

PETRÉN,

STENSTRÖM,

LARSSON,

SANDSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anförde chefen för civildepartementet statsrådet Schotte i underdånighet:

»På grund däraf att vissa inskränkningar i rätten att under söndag och helgdagar hålla handelsbod till salu öppen ansetts vara af behovet påkallade har, såsom chefen för justitiedepartementet nu omförmält, inom nämnda departement utarbetats ett förslag till ändring i vissa delar af lagen den 5 juni 1909 om förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid. Då nu ärendet öfverlämnats till civildepartementet för fortsatt behandling, kan jag beträffande grunderna för förslaget inskränka mig till att återropa hvad chefen för justitiedepartementet anført.»

Föredraganden uppläste härefter berörda förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen den 5 juni 1909 om förbud mot handels idkande

å söckendag utöfver viss tid och hemställde, att detsamma måtte genom nådig proposition föreläggas Riksdagen till antagande.
Statsrådets öfriga ledamöter biträdde föredragandens hemställan;

och täcktes med bifall till densamma Hans Maj:t Konungen förordna, att nådig proposition i ämnet af den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:

Nils Adelgren.